

Άρωμα τσεχοφικής κατανόησης

Ο «Θεός Γιάννης» του Αντώνη Γεωργίου έπρεπε να ανεβεί στον ΘΟΚ και να τύχει αναγνώρισης

Της Νόνας Μολέσκη

Ο τόπος μας είναι μικρός. Το να ζεις σ' ένα μικρό τόπο είναι εύκολο. Έννοιες όπως ο ανταγωνισμός ή τα ποιοτικά κριτήρια έχουν διαφορετική σημασία απ' ό,τι σε μεγάλες χώρες. Σε μας ο ανταγωνισμός είναι μάλλον οριζόντιος, ποσοτικός. Για παράδειγμα, λέμε ότι υπάρχουν πολλές θεατρικές ομάδες, πολλές παραγωγές, πολλοί εικαστικοί, πολλές εκθέσεις και πόσες να προλάβουμε να δούμε. Οι λέξεις «πολλές» και «πόσες» αφορούν τον ποσοτικό ανταγωνισμό. Ως κοινό, ως καταναλωτές της καλλιτεχνικής δημιουργίας, δεν τοποθετούμε τα προϊόντα της σε κάθετη κλίμακα αξιολογικού διαχωρισμού. Και τα ποιοτικά κριτήρια είναι «κοινώς συμφωνημένα» κι ως μην το συνειδητοποιούμε. Αξιολογώντας τα προϊόντα κουλτούρας, τα καλλιτεχνικά γεγονότα, σε όποιο επίπεδο, είτε της προφορικής ειπωμένης σε φιλικό κύκλο άποψης, είτε της δημόσιας γραπτώς διατυπωμένης κριτικής, δεν βγαίνουμε έξω από τα προσυμφωνημένα όρια, δεν απορρίπτουμε, ούτε θεοποιούμε, δεν προσβάλλουμε, ούτε σταματάμε τη ροή της καθημερινότητάς μας, όταν κάποτε τυχαίνει να αντικρίσουμε κάτι μεγάλο.

Η εσωτερική ανάγκη να ειπωθούν πράγματα είναι ταυτόχρονα ανάγκη ουσιαστικής επικοινωνίας με το κοινό

Ο τόπος μας είναι μικρός. Το να ζεις σ' ένα μικρό τόπο είναι δύσκολο. Είναι δύσκολο να είσαι δημιουργός σ' ένα μικρό τόπο. Είναι δύσκολο να συνειδητοποιείς ότι όταν έχεις καταφέρει να υπερβείς, μαζί με τα προσωπικά σου όρια και την οριζόντια γραμμή της ποιότητας, είσαι καταδικασμένος σε μοναξιά και αυτοαμφισβήτηση λόγω της συγκρατημένης, της εντός προσυμφωνημένων ορίων, ανταπόκρισης ανθρώπων, στους οποίους παρουσίασες το έργο σου και για τους οποίους το έχεις δημιουργήσει. Αυτή λειτουργεί ως προκρούστειο μέτρο που καρατομεί τον καλλιτέχνη, που δεν του δίνει την οφειλόμενη σημασία, την αναγνώριση η οποία θα έβγαζε και τον καλλιτέχνη και το κοινό του σε άλλο πολιτιστικό επίπεδο. Ως συμπάσχουσα, επηρεάζομαι από την απογοήτευση των καλλιτεχνών, που μαζεύουν τα έργα τους μετά από το κλείσιμο

των εκθέσεών τους, που σβήνουν τα φώτα μετά από την ολοκλήρωση του κύκλου των παραστάσεών τους και φεύγουν μ' ένα «δεν βαριέσαι...» που πλακώνει την ψυχή τους.

Στο Θέατρο Versus στη Λεμεσό ανέβηκε το έργο του Αντώνη Γεωργίου «Θεός Γιάννης» σε σκηνοθεσία Ευριπίδη Δίκαιου. Οι δύο τους είχαν συνεργαστεί στην πολύ καλή παραγωγή του έργου «La Belote», αποδεικνύοντας την ιδιαίτερη σημασία που έχει για τον τόπο η θεατρική πράξη της κοινωνικής αυτογνωσίας και η γλωσσική φόρμα της κυπριακής διαλέκτου ως τρόπου ουσιαστικής επικοινωνίας με το κοινό. Ο «Θεός Γιάννης» είναι κατά την άποψή μου κείμενο σταθμός στην κυπριακή θεατρική λογοτεχνία. Ο συγγραφέας δεν προσφεύγει στη βοήθεια των ιστορικών γεγονότων, παλαιών ή πρόσφατων, δεν γράφει «έργο εποχής» απευθυνόμενος στη νοσταλγία του κοινού. Κοιτάζει στον καθρέφτη και το είδωλό του διασπάζεται στα πρόσωπα του έργου του, κοιτάζει με τόση ειλικρίνεια και παρατηρητικότητα, που μας βλέπει όλους. Ο «Θεός Γιάννης» επικοινωνεί πάνω από τη γλωσσική, πολιτιστική, χρονική απόσταση με τον «Θεό Βάνια» και βρίσκει στις ζωές των σημερινών Κυπρίων το τσεχοφικό κράμα απόγνωσης και υπομονής, αγωνιώδους επιθυμίας να ζήσουν ζωή ευτυχισμένη και ουσιαστική και της τραγικοκωμικής συνειδητοποίησης της ματαιότητας των προσπαθειών τους. Ο συγγραφέας σμίγει την υπαρξιακή θλίψη με τη σατιρική ευστοχία. Χρησιμοποιεί τη

Ο «Θεός Γιάννης», που σκηνοθετεί ο Ευριπίδης Δίκαιος, είναι κείμενο σταθμός στην κυπριακή θεατρική λογοτεχνία.

βαθιά διεύδυση στην ψυχολογία των ηρώων του ως τρόπο να δημιουργήσει ομαδικό κοινωνικό πορτρέτο. Η ανελέητη ειλικρίνεια συνδυάζεται με πικρή κατανόηση. Η εσωτερική ανάγκη να ειπωθούν πράγματα είναι ταυτόχρονα ανάγκη ουσιαστικής επικοινωνίας με το κοινό.

Ο Ευριπίδης Δίκαιος είναι ο απόλυτος σύμμαχος του Αντώνη Γεωργίου όχι μόνο σε ό,τι αφορά τη γλώσσα του έργου, τα αβίαστα φυσικά κυπριακά των σημερινών αστών Κύπριων. Ο σκηνοθέτης μετέφερε στην παράσταση την τραγικο-κωμικότητα του κειμένου, υπέβαλε στους ηθοποιούς το ανελέητο ξεγύμνωμα των χαρακτήρων του έργου, αλλά με άρωμα τσεχοφικής κατανόησης της προσωπικής αλήθειας του καθενός, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στον πρωταγωνιστή του Δημήτρη Αντωνίου να κάνει σπουδαίο ρόλο, στον Σάββα Μενοικου να αναδιπλώσει το ταλέντο του, στους Δημήτρη Δημητριάδου, Γιολάντα Χριστοδούλου, Κωνσταντίνο Αλκιβιάδη, Χάρη Ευριπίδου να κάνουν ουσιαστικές δουλειές που τους τιμούν. Ανέδειξε την κοινωνική αιχμηρότητα του έργου, πλαισίωσε τη δράση με τον εκκωφαντικό ήχο νεοφασιστικών παρελάσεων για να υπογραμμίσει την ιδεολογική κώφωση των ηρώων, σε σαρκαστική αντίθεση με τον ήχο της καρναβαλιστικής παρέλασης.

Ο «Θεός Γιάννης» έπρεπε να ανεβεί στον ΘΟΚ. Έπρεπε να τύχει αναγνώρισης ως ώριμος καρπός γραφής ενός σημαντικού Κύπριου συγγραφέα. Αντί αυτού απορρίφτηκε.